

Rolnummer 620
Arrest nr. 76/94 van 18 oktober 1994

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de wet van 26 november 1992 houdende goedkeuring van het Verdrag over de Europese Unie, van de 17 Protocolen en van de Slotakte met 33 Verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992, ingesteld door graaf Th. de Looz Corswarem en H. Wailliez.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters K. Blanckaert, L.P. Suetens, H. Boel, L. François, P. Martens, Y. de Wasseige, J. Delruelle, G. De Baets, E. Cerexhe en H. Coremans, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep*

Bij verzoekschrift van 2 december 1993, toegestuurd aan het Hof bij op 6 december 1993 ter post aangetekende brief en ter griffie ontvangen op 7 december 1993, vorderen graaf Thierry de Looz Corswarem, wonende te Elsene, Johannalaan 15, lid van de Raad van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en gemeenteraadslid van Elsene, en Hugues Wailliez, wonende te Sint-Jans-Molenbeek, Van Kalckstraat 67, ambtenaar, plaatsvervangend lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de vernietiging van de wet van 26 november 1992 houdende goedkeuring van het Verdrag over de Europese Unie, van de 17 Protocollen en van de Slotakte met 33 Verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 oktober 1993 (tweede uitgave), en inzonderheid in zoverre bij die wet het Verdrag wordt goedgekeurd dat in zijn artikel G/C een artikel 8.1 en een artikel 8B.1 invoegt.

II. *De rechtspleging*

Bij beschikking van 7 december 1993 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er ten deze geen reden was om de artikelen 71 en volgende van de organieke wet toe te passen.

Van het beroep is overeenkomstig artikel 76 van de organieke wet kennisgegeven bij op 12 januari 1994 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is in het *Belgisch Staatsblad* van 15 januari 1994 bekendgemaakt.

Bij beschikkingen van 21 december 1993 zijn de rechters E. Cerexhe en H. Coremans aangewezen om de zetel aan te vullen.

De Ministerraad, Wetstraat 16, Brussel, heeft bij op 28 februari 1994 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Afschriften van die memorie zijn conform artikel 89 van de organieke wet overgezonden bij op 3 maart 1994 ter post aangetekende brieven.

De verzoekers hebben bij op 5 april 1994 ter post aangetekende brief een gezamenlijke memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 5 mei 1994 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 6 december 1994.

Bij beschikking van 25 mei 1994 heeft voorzitter M. Melchior de zaak voorgelegd aan het Hof in voltallige zitting.

Bij beschikking van 25 mei 1994 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de datum van de terechtzitting vastgesteld op 22 juni 1994.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen, die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting op de hoogte zijn gebracht bij op 25 mei 1994 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 22 juni 1994 :

- zijn verschenen :

. Mr. M. Delacroix, advocaat bij de balie te Brussel, voor de verzoekers;

. Mr. R. Ergec, *loco* Mr. P. Peeters, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters J. Delruelle en H. Boel verslag uitgebracht;

- zijn voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. *Onderwerp van de bestreden bepaling*

Artikel 8.1 van het Verdrag over de Europese Unie, dat bij de bestreden wet wordt goedgekeurd, bepaalt :

« Er wordt een burgerschap van de Unie ingesteld. Burger van de Unie is eenieder die de nationaliteit van een Lid-Staat bezit. »

Artikel 8B.1 bepaalt zijnerzijds :

« Iedere burger van de Unie die verblijf houdt in een Lid-Staat waarvan hij geen onderdaan is, bezit het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in de Lid-Staat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die Staat. Dit recht wordt uitgeoefend onder voorbehoud van de nadere regelingen die op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement vóór 31 december 1994 met eenparigheid van stemmen door de Raad worden vastgesteld; deze nadere regelingen kunnen voorzien in afwijkingen wanneer zulks gerechtvaardigd wordt door bijzondere problemen in een Lid-Staat. »

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de verzoekende partijen

A.1.1. Het Hof is *bevoegd* om de intrinsieke grondwettigheid van de bestreden norm, en derhalve van het Verdrag, te toetsen. « Die toetsing impliceert het onderzoek van de inhoud van de bepalingen van het Verdrag, onder voorbehoud van de uitoefening van die toetsing ten aanzien van het feit dat het geen eenzijdige soevereiniteitsakte betreft, maar wel een verdragsnorm die ook buiten de interne rechtsorde rechtsgevolgen teweegbrengt. »

Het beroep is ingesteld binnen de termijn die bij de bijzondere wet van 6 januari 1989 is vastgesteld.

De verzoekende partijen hebben *belang* bij het beroep omdat de toepassing van de norm de omvang van de rechten waarover zij in hun hoedanigheid van kiezers beschikken, kan inperken, in zoverre die norm hun het voorrecht ontzegt dat voortvloeit uit hun grondrecht van nationaliteit dat het stemrecht aan de Belgen alleen voorbehoudt, en omdat het verlenen van stemrecht, bij de gemeenteraadsverkiezingen, aan nieuwe categorieën van personen erop neerkomt dat het gewicht van hun stem vermindert. Bovendien heeft de eerste verzoeker een bijzonder belang in zijn hoedanigheid van gemeenteraadslid, « aangezien de bestreden norm ertoe strekt de samenstelling van het gemeentelijk kiezerskorps te wijzigen en het aantal kandidaten bij de gemeenteraadsverkiezingen te verhogen ».

A.1.2. Het *eerste middel* is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en *bis* van de Grondwet ten aanzien van artikel 4, tweede lid, van de Grondwet. De politieke rechten verschillen wezenlijk van de burgerrechten wat het principe ervan betreft : zij maken geen deel uit van de menselijke persoonlijkheid, maar wel van de nationale persoonlijkheid; zij zijn onlosmakelijk verbonden met de samenstellende bestanddelen van de natie waartoe de betrokkene behoort.

In zijn advies had de Raad van State geoordeeld dat de wetgever het Verdrag over de Europese Unie niet kon goedkeuren voordat de Grondwetgever artikel 4, tweede lid, van de Grondwet had gewijzigd. Aangezien het Hof in zijn arrest nr. 25/90 van 5 juli 1990 heeft aangenomen dat de vreemdelingen het gelijkheidsbeginsel vermogen aan te voeren, moet het Hof aanvaarden dat de Belgen de schending van dat beginsel « ten gunste van vreemdelingen » kunnen aanvoeren.

A.1.3. Het *tweede middel* is afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en *bis* van de Grondwet ten aanzien van de decreten van het Nationaal Congres van 18 november 1830 en 24 februari 1831.

« De aan de nationaliteit verbonden politieke rechten (hangen) onlosmakelijk samen met het beginsel zelf van de natie en, meer nog, met de onafhankelijkheid van het land. » De Belgische burger vindt in de vermelde supraconstitutionele decreten de bron van de uit zijn nationaliteit voortvloeiende politieke rechten, die de wetgever niet vermocht te wijzigen in zoverre zij hun oorsprong vinden in het onherroepelijke criterium van de onafhankelijkheid van het land.

« Dat de aangevochten norm de nationale onafhankelijkheid compromitteert, vloeit eveneens voort uit het feit dat zij behoort tot een deel getiteld ' Het Burgerschap van de Unie '. »

Standpunt van de Ministerraad

A.2.1. De verzoekende partijen doen niet blijken van het vereiste *belang* want zij tonen niet aan in welk opzicht zij op rechtstreekse en vaststaande wijze zouden worden geraakt in hun situatie van kiezers of kandidaten bij de plaatselijke verkiezingen. Het belang van de verzoekende partijen is nog niet voldoende zeker en actueel, aangezien de bestreden bepaling voorschrijft dat de Raad vóór 31 december 1994 een richtlijn moet uitvaardigen en dan, binnen een termijn die waarschijnlijk op 1 januari 1996 zal aflopen, nog een federale wet zal moeten worden goedgekeurd waarbij de bij de richtlijn vastgestelde modaliteiten van het actief en passief kiesrecht in het interne recht zullen worden omgezet. Bij ontstentenis van die omzetting zal het belang van de verzoekende partijen pas als vaststaand kunnen worden beschouwd wanneer de richtlijn rechtstreekse werking zal hebben in de interne rechtsorde, conform de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. Het ontbreken van een voldoende vaststaand belang blijkt eveneens uit de omstandigheid dat de reglementering die vóór 31 december 1994 moet worden vastgesteld, kan voorzien in afwijkingen ten gunste van België, hetgeen de verzoekende partijen al hun grieven of een deel ervan zou kunnen ontnemen.

De verzoekers, wier actief en passief kiesrecht op gemeentelijk niveau intact blijft, worden niet ongunstig geraakt door de bestreden norm.

A.2.2. Omtrent de aangevoerde *middelen* moet in de eerste plaats worden opgemerkt dat de artikelen 6 en *6bis* ten deze geen toepassing kunnen vinden. Allereerst is het niet juist dat de Belgen zich in een situatie bevinden die volledig verschillend zou zijn van die van de andere burgers van de Europese Unie, ten aanzien van het actief en passief kiesrecht bij de gemeenteraadsverkiezingen. Sinds de oprichting van de Europese Gemeenschappen hebben de burgers van de Lid-Staten van de Europese Gemeenschap bepaalde rechten gekregen die zij rechtstreeks uit het E.E.G.-Verdrag putten, bijvoorbeeld het vrije verkeer van werknemers of de vrijheid van vestiging. Zo is geleidelijk « een Europees burgerschap » tot stand gekomen, dat voortaan zijn verankering vindt in het Verdrag over de Europese Unie.

Subsidiar moet worden opgemerkt dat wanneer het Hof toepassing maakt van het beginsel dat de gelijke behandeling van verschillende situaties verbiedt, dit altijd gebeurt in gevallen waarin een last wordt opgelegd aan een categorie van natuurlijke personen of rechtspersonen. Ten deze wordt aan de verzoekende partijen geen enkele last opgelegd en wordt hun evenmin een voordeel ontzegd. Wat de maatregel wordt verweten, is dat hij een subjectief recht uitbreidt tot een andere categorie van personen. Een dergelijke uitbreiding kan in geen enkel geval nadeel berokkenen aan de personen die het genoemde recht reeds genoten. Men kan in het onderhavige geval geen gewag maken van een discriminatie, aangezien men een nadeel moet lijden om te worden gediscrimineerd.

A.2.3. Ten aanzien van het *eerste middel* moet allereerst worden opgemerkt dat de bestreden bepaling geenszins onverenigbaar is met artikel 4, tweede lid, van de Grondwet. Artikel 128 van de Grondwet legt de principiële gelijkschakeling van Belgen en vreemdelingen vast; die gelijkschakeling geldt eveneens voor de politieke rechten, behalve wanneer een bijzondere grondwetsbepaling het actief en passief kiesrecht uitdrukkelijk aan de Belgen voorbehoudt. Artikel 4, tweede lid, beoogt zijnerzijds alleen het stemrecht en de verkiesbaarheid in het kader van de verkiezingen waarbij een deelname aan de uitoefening van de nationale soevereiniteit in de zin van artikel 25 van de Grondwet tot uiting wordt gebracht. Die soevereiniteit wordt hoofdzakelijk uitgeoefend op het niveau van de federale Staat en van de deelentiteiten, en niet op het niveau van de gemeente, omdat de gemeenten ondergeschikte besturen zijn die aan het toezicht van de overheden van de federale Staat en van de deelentiteiten zijn onderworpen en waarvan de autonomie afhankelijk is van de tussenkomsten van de federale wetgever en van de decreetgevers. Die stelling wordt gestaafd door het vroegere artikel 5, tweede lid, van de Grondwet. « De conceptie die erin bestaat dat de Belgische Grondwet het actief en passief kiesrecht op gemeentelijk niveau niet ontzegt aan de vreemdelingen die onderdanen zijn van een Lid-Staat van de Europese Unie, is des te noodzakelijker daar de Grondwet evolutief en dynamisch moet worden geïnterpreteerd, in het licht van de huidige omstandigheden in het algemeen en van de vereisten van de Europese integratie in het bijzonder ». Die dynamische interpretatie kan overigens ook worden gegeven ten aanzien van artikel *25bis* van de Grondwet.

Subsidiar concludeert de Ministerraad dat het Verdrag over de Europese Unie voorrang heeft op artikel 4, tweede lid, van de Grondwet en, bij wege van gevolgtrekking, dat de bestreden norm verenigbaar is met de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet. Die voorrang vloeit voort uit artikel *25bis* van de Grondwet en uit de aard zelf van de gemeenschapsnorm.

A.2.4. Het *tweede middel* is niet ontvankelijk omdat het Hof niet bevoegd is om er kennis van te nemen. Het stemrecht en de verkiesbaarheid op gemeentelijk niveau, waarover de onderdanen van de Gemeenschap beschikken, is immers volkomen vreemd aan de onafhankelijkheid van België in de zin van de voormelde decreten. Op dat punt heerst verwarring tussen het begrip « onafhankelijkheid » en het begrip « soevereiniteit ».

Subsidiair verlenen de verzoekende partijen ten onrechte een supraconstitutionele en onveranderlijke draagwijdte aan de decreten van 18 november 1830 en 24 februari 1831. Het verlenen van een dergelijke draagwijdte aan die decreten komt neer op een ontkenning van het beginsel van de nationale soevereiniteit, zoals het in artikel 25 van de Grondwet is vastgelegd. De Ministerraad baseert zich op talrijke bijdragen van de rechtsleer en op een advies van de Raad van State, die beklemtonen dat die decreten ten hoogste een grondwettelijke waarde hebben en dan ook door latere grondwettelijke normen kunnen worden gewijzigd. « De decreten die de onafhankelijkheid van België waarborgen moeten derhalve worden gelezen in het licht van artikel 25bis van de Grondwet, in het kader waarvan het verlenen van het actief en passief kiesrecht aan de onderdanen van de Gemeenschap past. »

Nog meer subsidiair blijkt niet in welk opzicht de toekenning van het stemrecht en de verkiesbaarheid aan de onderdanen van de Gemeenschap de onafhankelijkheid van België, zoals zij bij die decreten is vastgelegd, of zelfs de nationale soevereiniteit zou ontzenuwen. « Bovendien heeft het Permanent Hof van Internationale Justitie in de zaak Wimbledon opgemerkt dat de mogelijkheid waarover de Staat beschikt om door vrijelijk gesloten Verdragen zijn soevereiniteit te beperken, precies een wezenskenmerk van zijn soevereiniteit is. »

Antwoord van de verzoekende partijen

A.3.1. De *memorie van de Ministerraad* moet worden geacht door nietigheid te zijn aangetast omdat de tekst van de toespraak van een lid van de Ministerraad op pagina 12 van die memorie uitsluitend in het Nederlands is weergegeven, zonder dat een vertaling of een samenvatting van die tekst is bijgevoegd, terwijl de Ministerraad in deze zaak uitsluitend het Frans moet gebruiken.

A.3.2. Het *belang* van de verzoekende partijen is vaststaand en rechtstreeks. De invoeging van de bestreden norm in het wetgevend apparaat vormt *in se* een onmiddellijke en rechtstreekse inbreuk op hun huidige belangen. De onveiligheid waarin zij verkeren, verzet zich ertegen dat hun belang als voorbarig of eventueel zou kunnen worden beschouwd. Er dient niet te worden gewacht op de inwerkingstelling van de bestreden norm, aangezien de vastgelegde rechten nu reeds in werking worden gesteld en de afwijkingen die eventueel zouden kunnen worden toegestaan, slechts een hypothetisch karakter hebben en slechts het bijkomstige zijn bij het hoofdzakelijke dat thans ter discussie staat. Zoals zij in het verzoekschrift hebben gepreciseerd, worden de verzoekende partijen in hun rechten geraakt door de bestreden norm, waarvan de gevolgen voor hen zelf rechtstreeks zouden zijn. Een bijkomende discriminatie wordt aangevoerd : de onderdanen van de Europese Unie die op het Belgische grondgebied verblijven, zouden over de mogelijkheid beschikken te kiezen of zij hun stemrecht al dan niet uitoefenen, terwijl de Belgische burger die weigert zijn stemrecht uit te oefenen, aan strafrechtelijke vervolging blootgesteld blijft.

A.3.3. Ten aanzien van de *middelen* oordelen de verzoekende partijen dat de artikelen 6 en *bis* van de Grondwet toepasselijk zijn. Zij betwisten het begrip « Europees burgerschap » niet, maar oordelen dat het vreemd blijft aan de uitoefening van politieke rechten in de nationale Belgische rechtsorde. Zij klagen de duidelijke en onverbidelijke discriminatie aan die voortvloeit uit de combinatie van de bestreden norm met artikel 210 van de Kieswet.

Ten aanzien van de verenigbaarheid van artikel 4, tweede lid, met de artikelen 6 en *bis* van de Grondwet wijzen zij op de tegenstrijdigheid in de stellingname van de Ministerraad, die oordeelt dat artikel 4, tweede lid, van de Grondwet het actief en passief kiesrecht bij de plaatselijke verkiezingen niet aan de Belgen alleen voorbehoudt, maar toegeeft dat een hervorming van artikel 4 van de Grondwet noodzakelijk is.

Uit arresten van het Hof van Cassatie vloeit voort dat de gemeenten politieke entiteiten zijn en dat de gemeentelijke bevoegdheid deel uitmaakt van de fundamentele instellingen van het land. Indien men politieke rechten wil toekennen aan de vreemdelingen, moet artikel 4 van de Grondwet worden gewijzigd, zelfs al is die toekenning beperkt tot het gemeentelijke vlak.

Uit het vroegere artikel 5 van de Grondwet kan overigens geen enkele hiërarchie in de politieke rechten

worden afgeleid. De maatregel kan niet worden verantwoord op grond van het begrip « Europees burgerschap » : aangezien er een verbod is van de uitoefening van de nationale soevereiniteit doordat de uitoefening van de politieke rechten betreffende het actief en passief kiesrecht bij de plaatselijke verkiezingen aan dat nieuwe burgerschap wordt gekoppeld, zijn de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet, *juncto* artikel 4, tweede lid, ervan, geschonden.

Ten aanzien van de voorrang van het Verdrag over de Europese Unie, die door de Ministerraad is aangevoerd, dient te worden verwezen naar het arrest nr. 12/94 van 3 februari 1994 van het Hof, waarin is gepreciseerd dat artikel 107ter van de Grondwet niet kan worden geacht de wetgever toe te staan de Grondwet onrechtstreeks te miskennen, via de instemming met een internationaal Verdrag.

Wat het *tweede middel* betreft, verwijt de Ministerraad de verzoekende partijen ten onrechte dat zij het begrip onafhankelijkheid verwarren met het begrip soevereiniteit. De begrippen onafhankelijkheid en nationaliteit houden met elkaar verband : de onafhankelijkheid van België blijft de bron van de rechten die aan de nationaliteit zijn gekoppeld. Het middel is derhalve ontvankelijk.

De decreten van het Nationaal Congres van 18 november 1830 en 24 februari 1831 hebben wel degelijk een supraconstitutionele draagwijdte. De bedoeling van het Nationaal Congres bestond erin ze onherroepelijk te maken en de herziening ervan, door de Grondwetgever, onmogelijk te maken. Ook in de rechtsleer wordt die stelling aanvaard. Wanneer men ervan uitgaat dat de waarde van het decreet van 24 februari 1831 slechts supraconstitutioneel zou zijn, moet men toegeven dat dat decreet het voorwerp heeft uitgemaakt van geen enkele grondwetsherziening of voorstel van grondwetsherziening. « De gevolgen ervan blijven aldus rechtstreeks toepasselijk, met alle consequenties die de uiteenzettende partijen eruit afleiden met betrekking tot de consequente uitoefening van hun politieke rechten die er op grond van de nationaliteit uit voortvloeien. »

Betreffende het middel laten de verzoekers « de beoordeling van de vraag of de beweerdelijk modernistische en dynamische interpretatie van de grondwettelijke normen die zijn aangevoerd onder verwijzing naar de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet - het afkeuren van elke inbreuk hierop behoort tot de bevoegdheid van het Hof, zoals door de Ministerraad is gesuggereerd - voorrang moet krijgen op de strenge beoordeling van de normatieve gegevens van het nationale positieve recht die door de uiteenzettende partijen is voorgesteld », aan de wijsheid van het Hof over.

- B -

Ten aanzien van de omvang van het beroep

B.1. Naar luid van het verzoekschrift vorderen de verzoekende partijen de vernietiging van « de wet van 26 november 1992 houdende goedkeuring van het Verdrag over de Europese Unie, van de 17 Protocollen en van de Slotakte met 33 Verklaringen, opgemaakt te Maastricht op 7 februari 1992, bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 30 oktober 1993 (tweede uitgave), p. 23.844 ».

Uit de uiteenzetting van de middelen blijkt evenwel dat de verzoekende partijen hun beroep tot vernietiging van die wet beperken in zoverre « het Verdrag over de Europese Unie dat erdoor wordt goedgekeurd, in artikel G/C van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap een tweede deel invoegt, getiteld 'Het Burgerschap van de Unie', waarvan artikel 8.1 bepaalt :

' Er wordt een burgerschap van de Unie ingesteld. Burger van de Unie is eenieder die de nationaliteit van een Lid-Staat bezit. '

en waarvan artikel 8B.1 bepaalt :

' Iedere burger van de Unie die verblijf houdt in een Lid-Staat waarvan hij geen onderdaan is, bezit het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen in de Lid-Staat waar hij verblijft, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die Staat. ' »

Het Hof zal dan ook zijn onderzoek beperken tot die enkele bepalingen.

Ten aanzien van de memorie van de Ministerraad

B.2. Volgens de verzoekende partijen moet de memorie van de Ministerraad worden geacht door nietigheid te zijn aangetast omdat in die memorie de tekst van de toespraak van een lid van de Regering, op pagina 12, uitsluitend in de Nederlandse versie ervan is weergegeven.

Vooreerst dient te worden opgemerkt dat het geuite verwijt in geen geval zou kunnen leiden tot de niet-ontvankelijkheid van de gehele memorie.

Het Hof stelt daarenboven vast dat de Ministerraad, op pagina 12 van zijn memorie, een passage citeert uit de toespraak van een lid van de Regering, zoals zij was weergegeven in de Parlementaire Handelingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het kan de Ministerraad niet worden verweten de in een andere taal weergegeven passage niet te hebben vertaald of samengevat.

De exceptie van nietigheid kan niet worden aanvaard.

Ten aanzien van het belang van de verzoekende partijen

B.3. De Ministerraad oordeelt dat de verzoekende partijen niet doen blijken van het vereiste belang, om de *sub* A.2.1. gepreciseerde redenen.

B.4. Artikel 142 van de Grondwet (vroeger artikel 107ter, § 2) bepaalt :

« (...) De zaak kan bij het Hof aanhangig worden gemaakt door iedere bij wet aangewezen overheid, door ieder die doet blijken van een belang of, prejudicieel, door ieder rechtscollege. »

Naar luid van artikel 2, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof kunnen de beroepen tot vernietiging worden ingesteld « door iedere natuurlijke of rechtspersoon die doet blijken van een belang ... ».

De voormelde bepalingen vergen dus dat de natuurlijke persoon of rechtspersoon die een verzoekschrift indient, doet blijken van een belang om voor het Hof in rechte te treden. De *actio popularis* is niet toelaatbaar.

Van het vereiste belang doen slechts blijken de personen wier situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.5. De bestreden wet verleent instemming aan een verdrag waarvan een bepaling het recht om te kiezen en om verkozen te worden in de gemeenteraadsverkiezingen uitbreidt tot de burgers van de Europese Unie die in een Lid-Staat van de Unie verblijven waarvan zij geen onderdanen zijn, onder voorbehoud van nader vast te stellen modaliteiten.

B.6. De verzoekers, die zich beroepen op hun hoedanigheid van kiezer en van gemeenteraadslid, zijn van oordeel dat de betwiste bepalingen van die aard zijn dat zij hun recht om te kiezen en om verkozen te worden kunnen aantasten, vermits zij hun « het voorrecht dat voortvloeit uit hun grondrecht van nationaliteit dat het stemrecht alleen aan de Belgen voorbehoudt » zouden ontzeggen, enerzijds, en zouden strekken tot het verminderen van « het gewicht dat de door de verzoekende partijen uitgebrachte stem binnen de kiezersgemeenschap heeft » en tot het wijzigen van « de samenstelling van het gemeentelijk kiezerskorps (...) en het (verhogen van) het aantal kandidaten bij de gemeenteraadsverkiezingen (...) », anderzijds.

B.7. Het kiesrecht is het fundamenteel politiek recht in de representatieve democratie. Elke kiezer of kandidaat laat blijken van het vereiste belang om de vernietiging te vorderen van bepalingen die zijn stem of zijn kandidatuur ongunstig kunnen beïnvloeden.

B.8. De door de verzoekers aangeklaagde verruiming van de kies- en verkiesbaarheidsvoorwaarden maakt evenwel geen inbreuk op het actieve, noch op het passieve kiesrecht. De vrijheid van elkeen om te stemmen voor de kandidaat van zijn keuze en om zich kandidaat te stellen bij de verkiezingen, is niet aangetast.

B.9. Weliswaar kan de aangeklaagde verruiming de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen beïnvloeden, aangezien de invoering ervan in het interne recht, een groter aantal personen de mogelijkheid zal bieden te stemmen en verkozen te worden, maar het belang dat de verzoekers hebben om een zodanige kritiek te uiten, onderscheidt zich niet van het belang dat iedere persoon kan hebben om de regels op grond waarvan de Europese integratie tot stand komt, te bewisten.

Het ontvankelijk verklaren van een beroep gesteund op een zodanig belang zou neerkomen op het aanvaarden van de *actio popularis*, wat de Grondwetgever niet heeft gewild.

De exceptie van niet-ontvankelijkheid dient te worden aangenomen.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, conform artikel 65 van de organieke wet, door het Hof samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters L.P. Suetens, H. Boel, L. François, P. Martens, Y. de Wasseige, G. De Baets, E. Cerexhe en H. Coremans, de rechters K. Blanckaert en J. Delruelle wettig verhinderd zijnde, op de openbare terechtzitting van 18 oktober 1994.

De griffier,

L. Potoms

De voorzitter,

M. Melchior